

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ויגש, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 4:28	Minneapolis, MN - 4:16
Brooklyn, NY - 4:14	Miami, FL - 5:17
Chicago, IL - 4:03	Monsey, NY - 4:13
Houston, Texas - 5:09	Montreal, Quebec - 3:55
Johannesburg, S. Africa - 6:41	Passaic, NJ - 4:14
Lakewood/Deal, NJ - 4:16	Toronto, Ontario - 4:26
London, UK - 3:38	Yerushalayim - 4:03
Los Angeles, CA - 4:30	Zurich, Switzerland - 4:19

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

עשרה בטבת החל בע"ש

ע' בגמ' עירובין מ' ע"ב בתענית יחיד בע"ש דן הגמ' אי משלים כל היום או אוכל בסוף היום כדי שלא יכנס לשבת בתענית ותחילת השבת מעונה. וע' מרדכי שם דה"ה בתענית ציבור אבל ע' או"ח רמ"ט דתענית ציבור שאני ומשלים כל היום.

והנה לענין שאר תעניות אם חלו בשבת, ע' מגילה ה' ע"א דתענית בשבת נדחה לאחר שבת. ולענין עשרה בטבת אילו היה בשבת ע' באו"ח תק"נ בב"י ח"ל וה"ר דוד אבודרהם כתב בהל' תענית עמ' רנ"ד) ש'י' בשבת הוא משונה משאר תעניות שאם היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר מפני שכתוב בו בעצם היום הזה (יחזקאל כ"ד ב') כמו ביו"כ ולא ידעתי מנין לו זה עכ"ל.

ולכא' לפי האבודרהם היה נראה דה"ה בע"ש, כיון דדוחה שבת כשחל בשבת בודאי דוחה תחילת שבת, וא"כ בעשרה בטבת לכו"ע משלים התענית אף למ"ד דשאר תעניות אין משלים משום כבוד שבת. וכ"כ באו"ש פ"ה מתעניות וע"ש שכתב דאדרבה זהו מקור האבודרהם ממה שלא דן הגמ' לענין תענית ציבור, ובשלמא שאר תעניות ציבור לא משכחת לה בע"ש אבל עשרה בטבת משכחת לה, וע"כ לא דן הגמ' כי בלא"ה עשרה בטבת דוחה שבת.

והנה בשנה זו (תשפ"ד) חל בע"ש, ובאמת אם היו כל החדשים מלא וחסר היה חל בשבת, אלא כיון דחשוון וכסלו משתנים, ובשנה זו שניהם חסרים, לכן חל בע"ש ולא בשבת.

ובאמת הטעם דשנה זו כסלו לא היה מלא כמו שראוי להיות, אלא היו חשוון וגם כסלו חסרים, הטעם הוא משום הקביעות של לא אד"ו ראש, כדי שיום ראשון של ר"ה תשפ"ה לא יהיה בע"ש אלא ביום ה'. (והטעם בזה כי אילו יום א' של ר"ה בע"ש אז יו"כ יהא במו"ש ואז יהו שני ימים שא"א לקבור המת אפילו ע"י גוי ואם ימות מישהו בליל שבת לא יוכלו לקבורו שני ימים, ומשום כבוד המת תיקן הלל הלוח בדרך זו של לא אד"ו ראש, והעצה בזה להחסיר יום בסוף כסלו).

וכבר העירו המפרשים אמאי קבעו מיד בתחילת השנה בחדשים אלו ולא בחדשים אחרים. וע' בזה בש"מ ערכין ט' ע"ב אות י"א בשם הרא"ש וז"ל ומטעם זה אנו עושים תיקון שני מלאים וחסרים במרחשון וכסלו וכו' מפני שהם רחוקים מן המועדות וישמעו תיקון החודשים ולא יבואו לידי קלקול המועדות עכ"ל. ובמפרש לרמב"ם פ"ח ה"ו כתב שמוטב לתקן השנה מתחילתה וכו'.

אבל בספר קובץ (מר' נחום טריביש מניקלסבורג) על הרמב"ם פ"ח מקידוה"ח כתב הטעם אמאי קבעו מיד בתחילת השנה בחדשים אלו ולא בחדשים אחרים וז"ל עוד י"ל שצריך לתקן באלו שני חדשים מפני עשרה בטבת שאם חל ר"ה בשבת והיו חשוון וכסלו כסדרן יבא עשרה בטבת בשבת וא"א לדחותו ליום א' דכתבי ביה בעצם היום הזה עכ"ל.

צורת הישיבה - כבימות רבינא ורב אשי

לתקן לו בית תלמוד שממש תצא הוראה (רש"י מו, כח).

בדברים שכתב הגאון רבי אריה ליב מאלין זצ"ל, מהאריות שבחבורה בישיבת מיר, בשנים שלאחר המלחמה הנוראה וחורבן הישיבות ומבצרי התורה באירופה (ידוע שמרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל קילס מאוד דברים אלו), הביא את מאמרו של מרן המשגיח הגאון הרב ירוחם ליוואויץ זצלה"ה, כיצד צריכה להראות צורת הישיבה, צביונה ומתכונתה, ח"ל:

רבינו הגה"ח מרן ירוחם הלוי זצוק"ל, שהיה רבן ומנהיגן של הישיבות בתקופה האחרונה, היה מרגלא בפומיה לומר: "ישיבה בזמן הזה צריכה להיות כבימות רבינא ורב אשי", הוא ז"ל היה שומר על צורת הישיבה כאישון עינו שלא תשתנה ח"ו מצורתה כפי שקיבלנוה מאבותינו,

הקדמה לקובץ התבונה חוברת א

כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים נפש (מו, כז)

מצאתי בויקרא רבה (פרשה ד, ו), עשו שש נפשות היו לו והכתוב קורא אותן "נפשות ביתו" (לעיל לו, ו), לשון רבים - לפי שהיו עובדין לאלהות הרבה. יעקב שבעים נפש היו לו, והכתוב קורא אותן "נפש", לפי שהיו עובדים לא-ל אחה. (רש"י)

אמר מרן המשגיח הגאון הרב יחזקאל לוינשטיין זצלה"ה, בפשטות הביאור הוא שכיון שכולם עובדים לתכלית אחת ולמטרה אחת הרי המטרה מאחדת אותם, וכיון שעבודת ה' היא המטרה והתכלית של כלל ישראל, ממילא נעשים כנפש אחת.

אך לכשנעמיק בדבר נראה כי יש בזה ענין נוסף, כיון שעבודת כלל ישראל היא להקב"ה שהוא אחד יחיד ומיוחד, ממילא צריכים כל כלל ישראל להרגיש אחדות, שהרי ההתקשרות לבורא אחד מאגדת את כל הנקשרים בו להיעשות אחת, כשם ששני חלקים ממין אחד מתקשרים אחד עם חבריו ונעשים אחת, כדוגמת המים המתחברים במים והאש הנאחזת באש, כך כלל ישראל כשהם מתקשרים להשי"ת שהוא אחד יחיד ומיוחד, ונשמות כולם נחצבו ממקור אחד והם חלק א-לוה ממעל, ממילא צריכים להתקשר ולהתאחד אחד עם חבריו בחיבור וקשר בל ניתק.

ואדרבה, תמיהה גדולה היא עלינו על שלא מתקשרים אחד עם חבריו, שהרי נפשות כולם הם חלק א-לוה ממעל ומקורם אחד הוא, וצריכים להתחבר יחד לנפש אחת, ומדוע איננו מרגישים בהתקשרות לשרוש אחד? כשם ששני אחים הנוולדים מאב אחד חשים ומרגישים משיכה וקשר מיוחד בין אחד לחבירו, כך ישראל שהם נפש אחת צריכים לחוש ולהרגיש בהתקשרות ביניהם.

דברי הימים

דברי רבותינו

אוי לנו מיום התוכחה

כס המלכות. בכך גילו האחים את טעותם שפסקו את דינו למכירה בכדי לבטל החלומות והנה מזה גופא שמתוך פסק הדין שלהם נהיה מלך על מצרים, מוכח שהיה הדין בטעות.

וזו התוכחה הגדולה ביותר, לראות כי נהפכו פני הדברים מקצה לקצה ונבואותיו של יוסף אינם חלומות בעלמא, אלא נבואת אמת בפיו. ומשום כך באו לידי בוש גדולה ונוראה. שעיקר התוכחה היא בכך שעומד אדם בפתאם על האמת ומגלה גודל טעותו. וזה הק"ו שאמר ר"ש בן אלעזר במדרש, אוי לנו מיום הדין, ומה יוסף שקטנן של אחים היה וכו', והיינו שעומד אדם מול הקב"ה ובבת אחת מגלה את כל האמת עד הסוף, כמה ה' גדול ונורא, וכמה היה חי בטעות ולא העריך מספיק את החשיבות העצומה של התורה והמצוות. עצם המעמד הזה מביא לידי בוש ותוכחה נוראה.

ויותר מכך כאשר אדם מגלה מה הביא אותו לידי טעות זו שחי בתוך עבירות ואיסורים, היינו הראיה הקצרה שרואה אדם רק מה שלפניו ורק מה שיביא לידי הנאה וסיפוק באותו הרגע בלבד. ואילו היה מסתכל קצת יותר רחוק, וקצת יותר עמוק ומבין שיש דין ויש דיין ויבוא יום התוכחה והבושה, הרי היה בורח מהיציאה"ר כמו מאש. ועל כך שהתבונן על החיים שלו כמו ילד קטן ובראיה כל כך קצרה רק על מה שתחת לאפו! על זה תבוא הבושה הגדולה שביום התוכחה.

איתא בחז"ל, שבביאת המשיח כל אחד יברח ויתחבא מפני הבושה הנוראה, אשר משיח צדקנו יראה בסקירה אחת כל מה שנמצא בפנימיותו כל אחד ואחד, איזה בושה, איזה פחד, יבוא כזה יום!

הבושה - מחמת שנמצאו סתירות במעשיו

הבית הלוי [בראשית פמ"ה ג] יישב את ענין הבושה שנתביישו אחי יוסף, בכך שכשאדם עושה מעשה ויש סתירה בין מעשיו, שמצד אחד נראה שעושה מעשה צדקות ומצד שני נראה שאינו כן, הרי מעשיו סותרים זה את זה והדבר מראה על טעות וסתירות בחיים שלו, וזוהי הבושה הגדולה ביותר, שכל מהלך המעשים הוא מהלך של טעות. שהנה כל טעותותיו של יהודה היו מחמת הצער שייגרם ליעקב בכך שיקחו לו את בנימין. ומזה גופא קשה עליהם איך לא חששו על צערו של יעקב כשלקחו לו את יוסף. וזה היה הבהלה הגדולה שנבהלו, כיון שנמצאה סתירה עצומה בדבריהם, ונמצא שמעשיהם בטעות והדבר מביא לידי בוש גדולה מאוד. כשאדם חי בטעות, זה הדבר הכי נורא!

אצל יצחק נאמר [בראשית פכ"ז לג] "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד", ועל שום מה היתה חרדה זו, פ"ר רש"י "ראה גיהנם פתוחה מתחתיו". הנה יצחק שהיה בטוח כל חייו בצדקותו של עשיו, ולכן רצה לתת לו הברכות, ופתאם מתגלית לו הטעות, עשו רשע גמור והברכות שייכות ליעקב שהוא הצדיק, [עד כדי כך שכיון שרצה לקלל ליעקב, מיד ראה גיהנם פתוחה תחתיו¹], ואילו יעקב שלא היה אמור לקבל את הברכות מלכתחילה, הוא זה שראוי לברכה. הרי זו חרדה נוראה לגלות שכל חייו היה בתוך הטעות ולא הכיר את בניו כפי האמת. זו היתה הסיבה לחרדה הגדולה שחרד יצחק, אין דבר קשה ומבייש יותר מלגלות שאדם חי בתוך טעות וסתירות.

"ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו". [בראשית מה ג]

"אני יוסף" - ישוב לכל התמיהות

ביאר בזה החפץ חיים זיע"א, כי במשך כל הזמן מאז שבאו האחים למצרים התנכר אליהם יוסף ודיבר איתם קשות וחשד אותם למרגלים, ובמשך כל זמן זה תמהו האחים והאשימו זה את זה "אבל אשמים אנחנו" [בראשית מב כא], והקשו סתירות וקושיות על כל ההנהגה הזו שמתנהג איתם אחיהם. עד ששמעו ממנו שתי מילים "אני יוסף". מיד בשתי התיבות הללו סרו ונתיישבו כל התמיהות והספקות, והכל התברר להם עד הסוף.

ממשיך החפץ חיים, לעתיד לבוא ישמע כל העולם את שתי המילים "אני ה'". ואז באותה השעה, יתיישבו כל הקושיות והתמיהות על הנהגות העולם, למה אירע כך וכך לפלוני וכך וכך לפלוני, אשר במשך שנים רבות היו הכל מתפלאים על מקרים וגזירות וכו'. ואז כאשר הכל ישמעו "אני ה'", יתברר ויתחוויר הכל "וראו כל בשר יחדו" כי יד ה' עשתה כל זאת והוא לטובתנו.

וכבר נמצא מעין זה במדרש, דהנה על הפסוק "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו" פ"ר רש"י "מפני הבושה". ובמדרש [ילקוט ויגש רמז קנב] "אמר רבי שמעון בן אלעזר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו'. יוסף קטנם של שבטים היה, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו. לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מעשיו, על אחת כמה וכמה". וצריך להתבונן היטב בדברי המדרש, ממה נתביישו אחי יוסף. הלא בשעה שמכרו אותו היו סבורים שעושים לפי הדין, ולכאורה לא היה להם לחשוב יצא לעתיד, שיהיה מלך על מצרים ויבואו לבקש אצלו אוכל, א"כ בשעה שאומר להם "אני יוסף", ממה היה להם להתבייש, היו צריכים להשיב לו שכל מה שעשו היה על פי דין, "וה' חשבה לטובה" שבסוף יהיה מלך על מצרים ויהיה להם להצלה בשנות הרעב. ויותר קשה, שודאי אין זה דומה ליום הדין ויום התוכחה, ששם נוכח אדם שכל ימיו חטא מתוך הכרת החטא ומתוך שידע שעושה דברים האסורים והקב"ה משגיח בכל רגע ובכל זאת הוא חוטא. א"כ כאשר הקב"ה מוכיח אותו לפי מעשיו, יש לו להתבייש בושה גדולה.

עיקר התוכחה - העמדת אדם על טעותו

ויש ליישב זאת על פי דברי הראש ישיבה הגאון ר' חיים שמואלביץ זצוק"ל, שהקשה עמש"כ שנתביישו מפניו, הלא לא הוכיח אותם כלום ורק גילה כי הוא יוסף, ומה הביא אותם לידי בוש כ"כ גדולה. וביאר שמכאן יש ללמוד מהי תוכחה. התוכחה אינה דברי כיבושין ומוסר כפי שרגילים העולם לחשוב. אלא התוכחה היא העמדת אדם על טעותו, ומיד כשמכיר ומודה בטעות, זהו גופא קבלת התוכחה. והנה כשאמר להם יוסף "אני יוסף", דהיינו אני הוא זה שמכרתם אותי לעבד, ופשיטא שלדעתכם עשיתם כדין ומשום דברי החלומות וכו', הנה הריני עתה לפניכם מלך ומושל בכל ארץ מצרים וכל החלומות התבררו כחלומות אמת ונתקיימו בי. והראה להם יוסף בכך שאף שבמכירתו הם נתכוונו לבטל את חלומותיו, דוקא מכירה זו היא היתה ההיכי תמצי להביא לקיום החלום שעל ידה עלה על

¹ עפ"י תולדות יצחק

החיוב הוא במעשה ולא בתוצאה

יש לדעת היאך להינצל מחיים של טעות. הראש ישיבה הגאון ר' חיים זצוק"ל, מבאר כי היסוד הוא בגישה לחיים ולכל מה שעושים. אדם לא צריך לחשב חשבונות על התכלית והתוצאות של מה שעושה, אלא הוא צריך לעשות מה שמוטל עליו. ומה שייצא בסופו של הדבר, הכל מסור בידי הקב"ה לבדו, וזהו הן בגשמיות ואפילו ברוחניות. ובתפלת ר' נחוניה בן הקנה אומרים "אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואין מקבלים שכר". ובפשטות השכר הוא הן על העמל והן על התוצאות של קניין הידע והחכמה. אולם ר' חיים מפרש כי השכר הוא רק על העמל והיגיעה, משום שקניין החכמה והידע הוא הכל מתנת שמים, וזהו כל מה שמוטל עלינו לעמול ולעמול ללא כל שייכות לתוצאות והכל יהיה לשם שמים. וכמו שאומרים 'מדארף טאן ולא אויף טאן'!

ועל זה נאמר "איזהו גיבור הכובש את יצרו", שהרי היצר מסית כבר מתחילה, בעשיית המעשה ובהתאמצות, ושם צריכה להיות המלחמה והגבורה, וזה שכובש את יצרו ועושה את המעשה הנכון, מגיע לתכלית הגבורה והכח, כיון שהתכלית בעולם זהו המעשה ואין לנו שום ענין לחפש אחר התוצאות. כתוב במגילה [ג, ב] "יגעת ומצאתי תאמין". וצ"ע מהו 'ומצאתי' הלא אחר היגיעה ממילא תבוא התוצאה, והיה צ"ל יגעת והשגתי וכדו'. אלא הפשט הוא שהיגיעה והמציאה הם ב' עניינים. ואף אחר שייגע זה לא מחייב שתהיה תוצאה כיון שהיגיעה היא ענין בפני עצמו, ואם יש תוצאה אז זה בתורת 'מציאה'. כיון שהחיוב המוטל על האדם זהו העמל והמעשה, ורק אם עמל על המעשה והיגיעה, מובטח לו שלא יבוא לידי טעות.

כשמכוין רק לתכלית – טועה בעשיית עצמה

ההיסוד בזה שכשעושה אדם איזה מעשה רק לשם השגת התכלית, וסבור כי לשם השגת התכלית הזו הותר לו לעשות איזה מעשים בשביל זאת, ובעיקר שישגיג את אותה התכלית, א"כ בסופו של דבר נתגלה שהמעשים לא הביאו את התכלית בזו, נמצא שכסדר עבר איסורים בשביל תכלית שבסוף לא היתה ראויה כלל וכל המהלך שלו היה מהלך של טעות. וכל מה שנשאר בידו זהו רק המעשה, ואם היה המעשה אינו הגון ואינו ראוי, א"כ יש בידו רק טעות ועבירה. ואוי לא מאותה בושה ומאותה הכלימה. אולם מי שעושה את המעשה גופא ומתייגע לעשות את מה שמותר וצריך לעשות, בלא שיבדוק מה התכלית, א"כ כל מה שייצא מכך זה יהיה טוב כיון שהכל מאת ה'ת שהרי התכלית לא היתה מכוונת מתחילה.

וזהו גופא האיסור המפורש בתורה [דברים ח יז] "ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", היינו שתולה אדם את התוצאה והתכלית במעשיו וביגיעתו, ובעצם כופר בכך שכל התכלית והתוצאה בא מאת ה'ת ואינה אלא בתורת 'מציאה'.

וא"כ כל עיקר החיים בעוה"ז הם "הכשר מצוה" לחיי העולם הבא, לפי שכל מה שאנו מצווים כאן זהו רק העמל והיגיעה, ובעוה"ז אין כל תכלית למעשיו והעיקר במה שמוכן ומזומן לעתיד לבוא. אמנם קל יותר לומר זאת מאשר להרגיש ולחיות כך. דרך בני אדם שאין להם מבט רחוק אלא רק קוצר הראיה לעשות הכל ולהשיג מהר

מהה. ואז נדמה בעיניו שצריך להביא לידי תכלית כזו או כזו, ועושה הכל בכדי להשיג התכלית, והנה פתאם מגיע היום הגדול והנורא שבו מתגלה הכל והוא מופיע בפני הקב"ה. הקב"ה לא צריך לתת מוסר לאף אחד, אלא רק לגלות. לגלות כי "אני ה'" ובשניה אחת מתגלים כל הטעויות, כל מה שחשב וביקש להשיג כל החיים עם כל מיני תירוצים שזה האמת וכך צריך להיות, הכל מתברר כשקר, ואוי לו מיום הדין ומיום הבושה! איזה בושה איזמה ונוראה שמתגלה לו לאדם שכל חייו, כל העבודה והעמל שלו הכל טעות. וכל זה קורה בגלל דבר אחד, שההסתכלות שלו היא על התכלית ועל מה שצריך להיות. כאילו שהוא מנהל את העולם וקובע שיהיה כך ולא יהיה כך.

ב' הרחקות מעבירה. א, הבושה שבתוכחה, ב, יראת העונש

מלבד הבושה שתמלא כל אחד כשיגלה את הטעות שחי בה, ישנו עניין יראת העונש. ביום התוכחה יש ב' עניינים, א' הבושה שע"י התוכחה ב' העונש שיבוא לו מכח העבירות. והרי זה פחד נורא שיבוא יום, אם לא בעוה"ז אז בעוה"ב שצריך לתת דין וחשבון על כל מה שעשה, ולקבל העונש על כל האיסורים והעבירות, והיום הזה יבוא כל אחד ואחד! אסור לשכוח מצב זה של שכר ועונש. אין זה רק בושה, אלא עונש! עונש ממש של נצח ונצחים. יצחק נחרד חרדה גדולה שראה איך נפתח הגיהנם. ראה את העונש ממש מול העינים, ובא לידי חרדה. כל עוד אנחנו לא רואים דברים מול העינים שוכחים מהו, שוכחים שהעולם הזה הוא לא הפקר. שוכחים שעל הכל נותנים דין וחשבון. על כל מעשה ומעשה הקב"ה שופט ודן ופוסק, אם לתת שכר או ח"ו עונש.

אני אומר לכם דברים פשוטים, אבל צריך לזכור את זה כל הזמן. היצר הרע עובד קשה כדי להשכיח ולכסות את זה מאיתנו, וכשעושה אדם עבירה היצר הרע מסובב אותו באלף עניינים למה חשוב לעשות כך ולמה כדאי וכו' וכו' רק שלא יראה את החשבון שמחכה לו אחר כך. וכך האדם מרמה את עצמו, חושב על עבירה שהיא מעשה מצוה, ומחפש לעצמו כל מיני היתרים מחמת הנגיעות למה מותר לעשות כך וכך, וכשמחליטים על פי נגיעות יש תירוצים בלי סוף. מותר לעשות כך בגלל שזה בריא, ומותר לעשות כך משום שחייב להירגע ולהתחזק ועוד כל מיני תירוצים של שקר. והכל בגלל שאדם קובע מתחילה שהוא חייב להגיע לאיזה תכלית, ורק אחר מסדר לעצמו ומחליט שכל המעשים כשרים בשביל להשיג התכלית הזו.

לא צריך לחכות עד יוה"ד והתוכחה בשביל להבין זאת, אלא כל יום צריך לזכור שיש שכר ועונש, לזכור כל יום שה' כותב כל מעשיו מספר. כולם חרדים ומתכוננים ליום הגדול, י' בתשרי שאז ידוע שיש דין וחשבון והכל נחתם בספר. וכי במשך כל השנה לא צריך להכין עצמנו לימים הנוראים, הרי ימים הנוראים זה משפט לכל השנה, וכי לא צריך לחשוב ע"ז גם באמצע טבת, וגם אם דרך בני אדם שלא טרודים באמצע טבת בענייני יום כיפור, לפחות לא לשכוח ולא להתנהג כאילו הכל מותר והכל הפקר. ולא פלא מה שאמרו חז"ל כשיבוא משיח כולם יברחו מרוב בושה, הרי מי חושב ומי מתכוון כל הזמן לכך שיום יבוא ויצטרכו לתת דין וחשבון על הכל.

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

The Greatest Shock Harav Hagaon Yosef Elefant shlita

In this week's parashah we have the dramatic meeting between Yosef Hatzaddik and his brothers, the Shivtei Kah. The passuk says, וְלֹא יָכְלוּ אֶחָיו לַעֲנוֹת, אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי אָדֹנָי לֵנוּ, and Chazal famously exclaim, וְעוֹלָם הָיָה לָנוּ מִיּוֹם הַדִּין אֲדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכַחָה - woe unto us from the day of judgment, meaning the accounting that a person must give after 120. If the brothers were so shaken by the tochachah of Yosef, how much more frightened will we be then!

The obvious question is, where do we find in the Torah that Yosef Hatzaddik rebuked or judged his brothers? What parallel is there to the yom hadin? All he said was, "Ani Yosef!"

Chazal - actually, this is quoted from a Tanna or Amora named Abba Kohen Bardela - bring another example of someone who wasn't able to face the music or stand up to someone's tochachah, and that's Bilam, who was rebuked by his donkey. Again, Chazal draw the same kal v'chomer regarding our ability to stand up to the future day of judgment: אָדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַדִּין אֲדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכַחָה. What parallel is there between the story of Bilam with his donkey and Yosef Hatzaddik with his brothers that these two incidents serve to teach the same lesson?

The Shem MiShmuel gives a fascinating explanation of the phrase כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי. He notes that Rashi explains that the reason the brothers did not recognize Yosef is that he had a beard now, and when he left them he didn't have one. Yet this is very difficult to understand, because we know that Yosef Hatzaddik looked exactly like Yaakov Avinu — "דְמוּת דִּיקוֹנוֹ" — and Yaakov Avinu did have a beard, so how did they fail to notice the resemblance between Yosef and their father?

The Shem MiShmuel explains that this is the meaning of the words כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי: They looked at Yosef's face and saw that he looked exactly like their father. Why were they frightened? Because they realized that all along it had been Yaakov Avinu's face staring at them, and they weren't able to see it. When a person has some sort of negius, the truth could be staring them in the face, but they won't be able to see it.

This, says the Shem MiShmuel, is the meaning of אָדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַדִּין אֲדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכַחָה. Le'asid lavo, a person's life is going to be replayed to him, and he is going to see that the truth was staring him in the face all along, but he didn't allow himself to see it.

Missing the Pnimityus

The Sfas Emes, in several places, says something fascinating, which we can extend to Bilam's donkey. Why did the brothers sell Yosef Hatzaddik? Says the Sfas Emes, because he had a tchup - he looked like a goy. That's his interpretation of the idea that Yosef was נִבְהָלוּ מִפְּנֵי. He explains that the phrase נִבְהָלוּ מִפְּנֵי indicates that they were frightened because

of his pnimityus - the word panim reflecting the person's internal reality - because when they finally realized who Yosef Hatzaddik was, they understood that they had made a huge mistake, because they had judged him from the exterior, from his tchup. Now they recognized that he had an entire world of pnimityus lying right beneath the surface, which had allowed him to maintain his kedushah and spiritual level all the years in Mitzrayim.

That same experience of נִבְהָלוּ מִפְּנֵי is what will happen to a person le'asid lavo. In this world, when a person sees the briah, he doesn't notice the Ribbono Shel Olam in it, because He represents the pnimityus of the briah. Likewise, a person doesn't see his own potential, and the kedushah that lies within him. On the future day of judgment, says the Sfas Emes, a person will be shown that all the situations that he thought were devoid of ruchniyus, and all the times when he thought he was not connected to Hakadosh Baruch Hu - those were all opportunities for growth and shteiging.

אָדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַדִּין אֲדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכַחָה, and this segues into the story of Bilam and his donkey.

The word chamor, the Maharal teaches, is related to the word chomer, materialism. Similarly, the Mesillas Yesharim describes the gashmiyus of this world as chomer. The chamor, then, represents materialism. On the other hand, the power of speech is what represents the ruchniyus of this world, as Targum Onkelos interprets the phrase וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה to mean לְרוּחַ מַמְלֵלָא, a speaking spirit. When Bilam's donkey opened its mouth and began talking, it was conveying to Bilam, "You look at me as a chamor, purely chomer - the most base, physical entity that exists, but in truth, even I have the ability to speak, which represents the existence of a neshamah and spirituality."

Bilam saw the world as devoid of ruchniyus and kedushah; he saw only the exterior wrapping of the universe, in which a chamor was purely physical. Hashem was sending him a message, through the donkey, that there is kedushah in every part of the briah - even in a chamor, the epitome of chomer.

This is the essence of the tochachah le'asid lavo. Sometimes, a person thinks of himself as distant from ruchniyus, a chamor, fit for the description עַם הַדּוּמָה that is used to describe Eliezer and Yishmael, who didn't proceed to the site of the Akeidah due to that status. Le'asid lavo, however, a person is going to be shown that he has kedushah, and that he is filled with dveikus and potential.

אָדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַדִּין אֲדֹנָי לֵנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכַחָה. That's the lesson of the tochachah.

Gut Shabbos!